

Tematikus összeállítás

A SZEGÉNYSÉG HASZNA

BENEFIT OF POVERTY

VENDÉGSZERKESZTŐ: KOVÁCH IMRE

BEVEZETŐ

INTRODUCTION

Kovách Imre

az MTA doktora, tudományos tanácsadó, egyetemi tanár, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet,
Debreceni Egyetem
Kovach.Imre@tk.mta.hu

A MTA Társadalomtudományi Kutatóközpontja *A szegénység haszna. Legitimáció, hatalom, elosztási rendszerek* címmel rendezett a szegénységgel foglalkozó kutatásainak egy részét bemutató konferenciát. Az alábbi szövegek a konferencián elhangzott előadások tanulmány formában megírt változatai.

A konferencia célja a társadalmi egyenlőtlenségek hosszú időtartamot tekintve is makacsul továbbélő jelenségének, a nagyarányú szegénységnek új szempontokat is alkalmazó elemzése volt. Az előadások, miként a most közölt tanulmányok is, arra keresték a választ, miért és mi módon vált a magyar társadalomban működő rendszerek következményévé a szegénység, ki sajátíthatja ki a szegénységet, és mi ennek a következménye, ki és milyen jellegű hasznot húz közvetlenül és közvetve a szegénységből, az utóbbi évek társadalom- és szociálpolitikája mennyiben és hogyan stabilizálta, csökkentette, avagy növelte a társadalmi egyenlőtlenségeket?

A tanulmányokban áttekintés található a 2010-et követő társadalompolitikáról az Európai Szociális Modell legfontosabb pilléreivel összehasonlításban (Szikra Dorottya). Két szakpolitikai példa elemzésével kerül bemutatásra, hogy az utóbbi évek végső soron koherensnek felfogható társadalompolitikájának legfontosabb vezérlőelve az „érdemes” és „érdemtelen” szegények megkülönböztetett kezelése. Az „érdemesek” az elsődleges munkaerőpiacon legálisan foglalkoztatottak és családjaik, az „érdemtelennek” tartottak pedig a munkaerőpiacról kiszorultak.

Az „érdemeseket” az állam jóléti transzferekkel segíti, stabilizálva és növelve ezzel a társadalmi egyenlőtlenségeket. Szikra Dorottya a családtámogatás és a nyugdíjrendszer példáin keresztül világít rá az „érdemtelen” csoportokat ért hátrányos megkülönböztetés rendszereinek működésére.

Husz Ildikó tanulmánya a gyerekszegénység elleni program térségi projektjeit megvalósító helyi középosztály stratégiáját mutatja be, amely középpontjában a saját állás- és jövedelembiztonságának megteremtése áll. A következmény az eredmények fenntarthatóságát lehetővé tevő és a szegénységcsökkentést stratégiai módon kezelő szemlélet hiánya, és végső soron a gyerekszegénység elleni programok hatásának erős korlátozottsága. A projektek egymásra épülése, és az esélynöveléshez elengedhetetlenül szükséges tevékenységek összekapcsolása még a gyerekszegénység ellen legnagyobb sikereket felmutató régiókban és településeken is kérdéses.

A Jobbik 2011-es gyöngyöspatai romaellenes mozgósításáról, a szegénység politikai töltetű kisajátításáról és felhasználásáról, a nacionalizmus új formáinak társadalmi hátteréről szól Feischmidt Margit és Szombati Kristóf elemzése. A szerzők a csökkenő jóléti ellátások forrásaiért folytatott versenyt nevezik meg a romaellenes akciókhoz vezető új típusú nacionalizmus/radikalizmus alapvető okaként. Látletük pontosan mutatja be azt a folyamatot, amely során a többségi és kisebbségi státusz kulturális kódjai úgy válnak erőforrássá, hogy az sérelmeket okoz, szimbolikus és tevéleges agresszióhoz és ellenálláshoz vezet.

Az utolsó tanulmány egy kisvárosi példáján keresztül szemlélteti, hogyan hat egy kisvárosi szociális földprogram a szegények helyi társadalmi integrációjára és identitására, a közösségen belüli megítélésére (Csurgó Bernadett – Kovách Imre). Választ keres és ad arra, hogy alkalmas-e egy projektalapú innovatív fejlesztés a szegénység hatékony enyhítésére, és hogy milyen haszna származik az államot irányító elitnek és a helyi társadalom csoportjainak a szociális programok sikeréből.